

Är en skidlöparekår behöflig i Norrland?

Sundvallson, Esten

33 Ba Br.

National Library
of Sweden

*Benjamin
Sundvall*

ÄR EN SKIDLÖPAREKÅR
BEHÖFLIG I NORRLAND?

AF

ESTEN SUNDVALLSON
KAPTEN

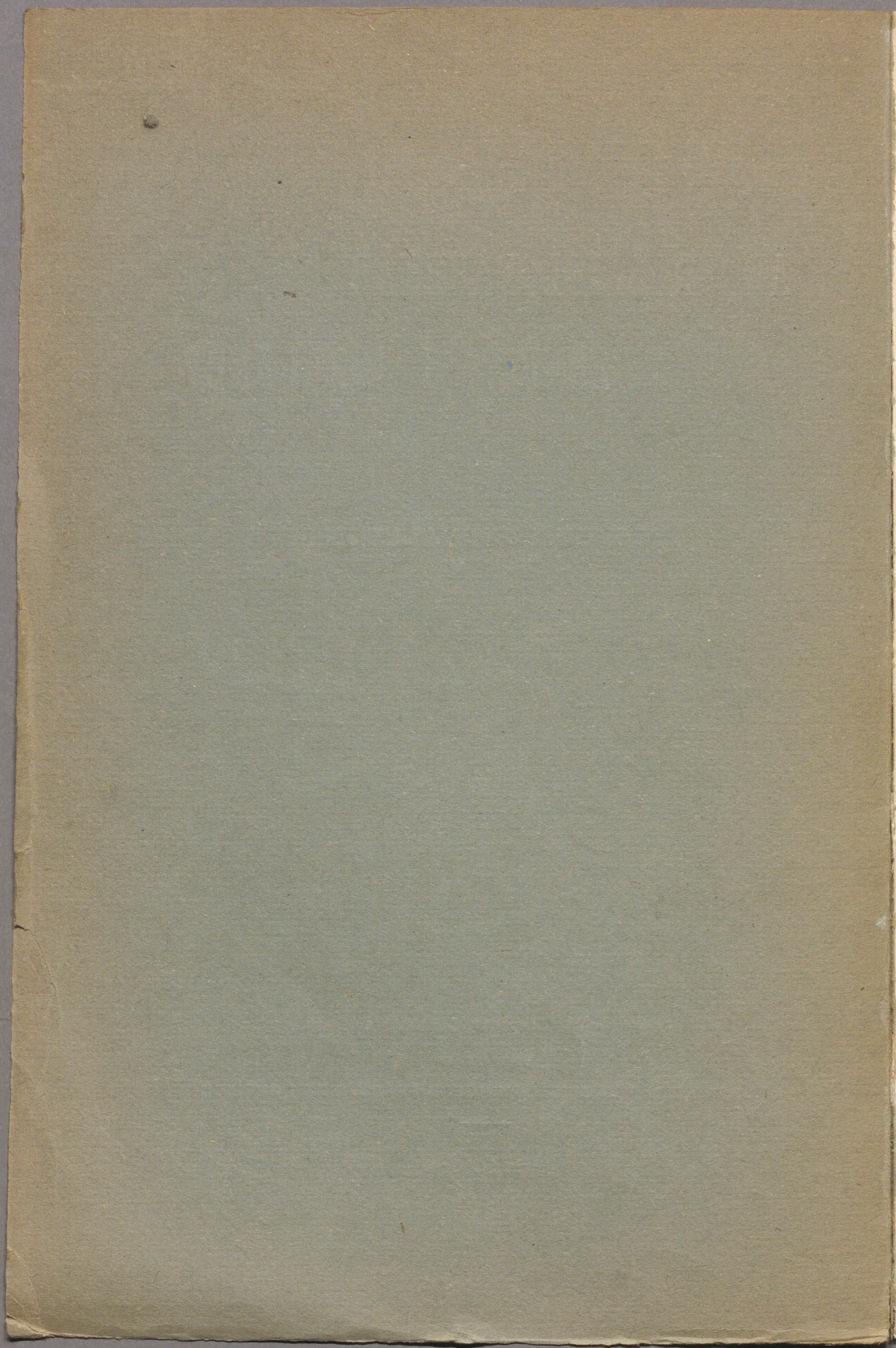
SÄRTRYCK UR »PÅ SKIDOR», ÅRSSKRIFT 1901—1902

UTGIFVEN AF

FÖRENINGEN FÖR SKIDLÖPNINGENS FRÄMJANDE I SVERIGE

Pris 50 öre.

1901

ÄR EN SKIDLÖPAREKÅR BEHÖFLIG
I NORRLAND

AF

ESTEN SUNDEVALLSON

AFTRYCK UR

PÅ SKIDOR, FÖRENINGEN FÖR SKIDLÖPNINGENS FRÄMJANDE
I SVERIGE: ÅRSSKRIFT 1901—1902

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1901

En liten nation, som vill bevara sin själfständighet, har ej rätt att åsidosätta något, om äfven det ringaste, af sina försvarsmedel.

Den måste göra försvaret *nationellt*, dervid så mycket som möjligt begagnande sig af de egendomligheter i landets och folkets skaplynne, som kunna för krigsändamålet utnyttjas.

Vårt land har bland andra *den* egendomligheten, att det, på grund af sin stora utsträckning i norr och söder (1,600 km. eller mer än en sjundedel af afståndet från polen till ekvatorn), med afseende på vinterklimat och snöförhållanden framvisar högst väsentliga skiljaktigheter i olika landsändar.

Under det att således i södra och mellersta Sverige vintrarne i allmänhet äro så milda och snöfattiga, att de ej torde lägga väsentliga hinder i vägen för på vanligt mellan-europeiskt sätt utrustade truppers operationer, kunna deremot i Norrland, särskildt *Öfre Norrland*, kyla och snömängder vara sådana, att de oundgängligen kräfva en derför särskildt afpassad utrustning och utbildning.

Att vi måste vara beredda på vinterkrig särskildt i Öfre Norrland, torde ej kunna förnekas af någon.

Äro vi då i närvarande stund äfven af hela vår förmåga rustade härtill?

Att så ej ännu är förhållandet, torde för den, som vill sätta sig in i saken, ligga i öppen dag.

Min afsikt är att i föreliggande uppsats söka visa, huru vi enligt min mening *borde* vara det.

Det är ju alldeles uppenbart, att der krigshändelserna af en eller annan anledning komma att under vintern fortgå i trakter, der snön till större djup täcker marken, den af motståndarne, som äger medel att på bästa sätt öfvervinna detta hinder för framkomligheten, måste vara den andra öfverlägsen.

För Norra Europa har detta medel varit och torde också i framtiden förblifva *skidan*, detta af den enkla anledning, att den varit och är ett af befolkningen sedan urminnes tider användt och outhärligt fortkomstmedel. Skidan eger ju dessutom i hög grad den för militära ändamål så ovärderliga egenskapen: *snabbhet*.

Vid en öfverblick af skidans krigshistoria i »den snöiga Nord» ser man äfven, att den visat sig kunna göra goda tjänster, på samma gång man måste förvåna sig öfver, att den ej kommit till större användning.

Orsaken härtill torde förnämligast vara att söka uti bristen på i fredstid organiserade och öfvade skidlöparetrupper. I allmänhet har man först vid krigsutbrottet eller under krigets fortgång tillfälligtvis på skidor ställt vanligt från skidlöparebygder rekryteradt infanteri.

I en uppsats: »Om användande af skidlöpare i fält» (af märket C. B—t i Krigsvetenskaps Akademiens Tidskr. år 1878)¹ heter det: »I Finland visade det sig 1808—09, hvilken utomordentlig nytta man gjorde sig af det med löpskidor försedda infanteriet, samt huru önskvärdt det varit, att allt fotfolket förstätt dessa fortskaffningsmedels begagnande. Så väl finnar som ryssar hade nämligen afdelningar, hvilka kunde användas som skidlöpare, men från båda sidor klagas öfver dessa afdelningars fåtalighet.»

Uti denna omständighet, uti detta sorglösa åsidosättande under fredens dagar af krigets kraf, torde man ock, åtminstone delvis, hafva att söka grunden till, att skidan ännu ej vunnit det anseende som krigsmedel, den onekligen förtjänar.

¹ Under förra århundradet innehöll nämnda tidskrift endast fyra(!) uppsatser om skidlöpning.

Då man skärsådar skidlöparetrupperns användning, fäster man sig väl i första rummet vid deras gagn för spanings- och patrulltjänsten.

Man har kallat dem »vinterns kavalleri», enär de under vissa förhållanden torde kunna ersätta detta vapenslag särskildt i och för den vidsträcktare spaningstjänsten. Men äfven för mångfaldiga andra ändamål kunna skidlöpare tänkas och hafva äfven visat sig vara till nytta såsom t. ex. för uppehållande af förbindelsen mellan marschkolonner, för operationer i fiendens flanker och rygg, såsom rapportkarlar o. s. v. Mig veterligt har dock ännu aldrig i fred organiserade skidlöpare-trupper uppträdt i reguljär drabbning i större förband. Otänkbart är ej, att de dervid skulle kunna användas i t. ex. bataljonsförband. Denna tanke har jag ett par gånger sett uttalad af norska militärförfattare.

Så t. ex. skrifer F. C. Lassen uti en läsvärd afhandling i Norsk Militært Tidsskr. 1887, 5 hft. »— — — men också i reguljärt utkempede fegtninger, hvor terræng- og føreforhold betinger deres anvendelse, idet de bliver den eneste troppeart, som kan bevæge sig frit udenfor de sneplougekjørte veje i strenge snevintre».

En annan, V. Nicolaysen, antager (se N. M. Tidsskr. 1894, 2 hft.), att man, då den allmänna skidkunnigheten vunnit tillräcklig utbredning, skall kunna för några distrikt t. ex. Telemarken, Kristiania med omnejd samt möjligen Trondhjem och Indherred påräkna att uppsätta skidlöpare-afdelningar bataljonsvis:

»Spørgsmålet» — säger han — »drejer sig om, hvorvidt en afdeling så stor som en bataljon af skiløbere kan marschere, manøvrere og kjæmpe uden at den nødvendige orden ødelægges. Svaret bliver: ja.»

Det är från åren 1808—09 vi hafva inhöstat de senaste och kanske värdefullaste erfarenheterna om krigföring på skidor. Skidlöpningsafdelningar uppträdde då på krigsteatern både i Finland, Sverige och Norge.

Organiserade skidlöparetrupper funnos då ej blott i Norge, utan, som det synes, äfven i Finland (Rautalampi skidlöparekompani), i förstnämnda landet ej mindre än fyra bataljoner om tillsammans 2,280 man linie och landtvärn samt *med särskildt avancemang inom förbandet för befälet.*

Att äfven inom svenska armén skidlöpningen vid denna samma tid stått högt bevisas af att år 1806 ett förslag till skidlöparereglemente såg dagen, att under vintern och våren 1808 svenska afdelningar, åtminstone på ett par punkter, inryckte i Norge på skidor och tack vare dessa drogo sig ur trångmål vid strid mot norrmännens öfvermakt o. s. v. Efter krigets slut dröjer det dock icke länge, förrän en återgång är märkbar; så t. ex. i Norge, der dock alltid åtminstone den personliga färdigheten i skidlöpning intagit en hög och aktad ståndpunkt, har redan 1826 *all skidlöpningsexercis upphört inom hären.*

Att under de sista årtiondena skidan åter kommit till heder äfven vid den militära utbildningen, torde till väsentlig del få tillskrifvas den vaknande lusten för *idrott* i allmänhet. *Från de idrottsliga skidlöpingsföreningarne synes impulsen hafva utgått till återupptagande af öfningar och exercis på skidor inom arméerna.*

Inom de norska och finska arméerna synes man för närvarande med allvar, kraft och framgång arbeta på den militära skidlöpningens utveckling.

I Norge, der detta arbete tyckes vara mest systematiskt, ser man, huru under de fyra sistförflutna vintrarna högfjällsturer företagits med mindre eller större afdelningar dels för att utröna lämpligaste sätt att bivackera, dels för att pröfva olika slags utrustning («militære skiudstyrskommission») m. m.

I allt större utsträckning hafva skidlöparetrupper kommit till användning vid de vanliga vintermanövrarna.

Angående en sådan fälttjänstöfning i början af Mars detta år i närheten af Kristiania innehåller Morgenbladet ett och annat t. ex. » — — Gjennem Byen gik de beridne Waaben først, men ved Majorstuen byttede man om och lod alle skiløberne — hele Infanteristyrken — gaa foran og gjøre Vej — — —.» Snön var så djup heter det

att » — — — Hestene vil komme at gaa i Sne til langt op paa Maven.»

I *Finland* har skidlöpningen bedrifvits med största energie vid Skarpskytte bataljonernas *jägarekommandon*.

Dessa kommenderingar, påbjudna genom »dagbefäl» (motsvarande vår »generalorder») af år 1886, utgöra vid hvarje finländsk bataljon en utvald trupp af 16 man (4 man pr kompani, ett *ryskt* regementes jägarekommando utgöres af 64 man) förutom befäl. Deras ändamål bör vara »att under fredstid utbilda en kader af energiske, fyndige, uthållige och modige män, hvilka, besjälade af kamratanda och pliktkänsla, hafva förutsättningar för att kunna utföra olika slags farliga uppdrag, hvilka ställa stora fordringar på sin man». (Finsk Militär Tidskr. 1896, I hft.). Af för dem anbefallda specialsyssetsättningar ställes jakten i främsta planet. I militärtidskrifter får man läsa om sådana jaktfärder, mest efter björn, utförda af jägarkommandon i snöhöljda ödemarker, der, hvad Finland beträffar, skidan uteslutande användts som fortkomstmedel — riktiga expeditioner, som varat i månadtal och hvarunder tillryggalagts ända till hundrade mil och mer.¹

¹ En sådan långfärd företogs af Kuopio bataljons jägarekommando i Februari och Mars år 1892 i Östra Karelen, hvarunder skötes 7 vuxna björnar och togos 3 ungar. Den skidade väglängden var 86 nymil. Färden varade 29 dagar, hvaraf 3 rastedagar. Längsta dagsmarschen var nära 70 km. Fem dagsmarscher varierade mellan 40 och 50 km. De öfriga voro kortare.

I stället för vapenrockar hade manskapet åtsittande schinllytsrockar med uppstående kragar. Dessa, jämte stickade ylletrojor under, visade sig vara fullt tillräckliga äfven under strängare köld, hvilken en dag uppgick ända till — 34° C.

Till skoplagg användes pjexor. Skidorna, gjorda i Paldams af Kajana typ, förordas som lämpliga för militära behof. Ehuru olämpliga för skidning i skog och djup, lös snö, beskrifvas de som öfverträffade efter vägar och i uppgångna skidspår. Truppen synes under nätterna städse varit inqvarterad.

Till jämförelse må nämnas den 57 dagars jaktfärd, som det 92 Petchorska, i *Narva* förlagda, infanteriregementet vintern 1892—93 företog i de s. o. om Ladogasjön belägna ödemarkerna. Jakten var förbunden med längre marscher och fälttjenstföningar. Kölden var skarp. Snön tyckes dock ej varit djup, enär kommandot, som bestod af 2 officerare, 59 jägare och 1 fältskär, *blott medförde 8 par finska skidor från Uleåborg, hufvudsakligen afsedda för och använda vid patrullöfningar under rastedagarne*.

Uniform nyttjades ej, med undantag för kappan, som under marschen städse, äfven under strängaste köld — den uppgick ända till — 35° C —.

Vid de finländska skarpskyttebataljonerna har man »försökt tillgodogöra sig manskapets skidfärdighet för uppträdande i samlad trupp. I programmet har ingått äfven skidlöpareexercis, kompani- och bataljonsvis samt fältmarscher, hvarvid hela bataljonen, befälet naturligtvis icke undantaget, användt skidor. Numera hafva anställandet af vintermanövrer påbjudits icke blott våra skarpskyttebataljoner utan äfven samtliga i finländska militärdistriktet stationerade trupper.» (Finsk Militär. Tidskr. 1898. Hft. XII.)

Om den militära skidlöpningens ståndpunkt inom den ryska armén hafva vi oss föga bekant. Man borde väl få antaga, att åtminstone vid de trupper, som äro förlagda i rikets norra och inre delar, der snöförhållandena torde vara ungefär de samma som i våra skidlöparebygder, exercis och öfningar på skidor förekomma.

Att döma af uttalanden i Finsk Militär Tidskr. synes dock skidlöpningen, åtminstone till de allra sista åren, inom ryska armén stått lägre än inom den finska. Så säges på ett ställe »— — — Vi hafva hundratal jägarekommandon i Ryssland, hvilka täfla med oss på alla möjliga områden. På ett kunna de det likväl icke. Det är i skidsporten — — —»¹ och på ett annat »— — — skidlöpningen bedrifves numera både flitigt och systematiskt icke allenast vid våra jägarekommendingar utan äfven vid kompanierna, och de dervid uppnådda resultatena hafva upp-

bars rullad öfver axeln. Den af kommendingen begagnade kamelhårsdräkten berömmes såsom varande mjuk, lätt och varm. Benkläderna voro vida. Fotbeklädningen utgjordes af fotlappar och stöflar. Mössan var att vika ned öfver kinder och hals, så att vid stark köld endast en del af ansiktet behöfde vara bart (österrikiska vintermössan?). I packningen medfördes 3 omgångar underkläder, baschlik, maggördel, fot- och öronlappar m. m. Inalles tillryggalades 1,350 verst (1 verst = c:a 1 km.). Längsta dagmarschern voro c:a 40 verst. Vid 11 företagna jakter nedlades 10 hjörnar. Nattqvarter togs i byarne.

¹ »Såsom exempel derpå, huru skefva begrepp, man mångenstädes i Ryssland har om skidlöpning, må följande utdrag framhållas: »Våt och nyfallen snö förminskar farten vid skidlöpning, men kan förebyggas derigenom, att man öfverhöljer skidan med vatten, som sedan får frysa till is(!) — — —»

Vid skidning böra skidorna löpa parallelt; sjelfva rörelsen sker i zig-zag. Vid öfning bör man vid skidspetsarne fästa rep, hvilka tjena som tyglar och med hvilka skidorna styras, på det de ej må divergera från hvarandra!» Denna godbit etc. — — —»

ställtts såsom exempel för trupperna i kejsardömet.» (Finsk Militär Tidskr. 1896. Hft. II.)

Ett stöd för att Ryssarne af en eller annan anledning ej hysa fullt förtroende till skidlöpare-soldater tycker man sig finna i en nu gällande handbok eller instruktion för vinteröfningar inom ryska armén.

Endast på ett ställe tror jag, de der omnämnas. Deras användande förordas endast såsom jämte heliografen utgörande ett af medlen för upprätthållande af förbindelsen mellan kolonner, som vid djup snö hafva att röra sig på långt skilda vägar.

Låt oss slutligen kasta en blick på den militära skidloppningens nuvarande ståndpunkt i *vårt eget land*.

I det föregående har jag påpekat, hurusom i och med den friska idrottsvind, som under sista årtiondena blåst vårt fosterland och särskildt genom den år 1892 bildade *Föreningen för skidloppningens främjande i Sverige*, skidan åter kommit till heders. Och detta icke minst inom armén.

Jag tror, vi ej behöfva gå mer än något tiotal af år tillbaka i tiden för att finna lägsta punkten på den återgångskurva, man i afseende på militäröfningar vintertid kan konstatera i vårt land. Att manövrera och bivackera med trupper i djup snö och sträng köld kunde väl den tiden knappast falla någon in. Härom skrifver märket C. B—t i den förut omnämnda uppsatsen (K. K. A:s Tidskr. 1878): »Orsaken och på samma gång felet till, att särskildt skidloppningen fått falla i glömska, är dock att söka i vår nuvarande härordning. Vår indelta armés korta årliga öfningar hafva ständigt varit och måste vara förlagda till sommaren.»

När så första försöket gjordes att ställa infanteri på skidor minnes jag ej nu, ej heller, om det först var vid Karlsborg, — jag tror nästan det — eller vid gardesinfanteriet i Stockholm.

De första öfningarna i bivackering vintertid företogos vid Karlsborg 1897.

Hur är det nu?

Af dagspressen se vi, huru i våra garnisonsorter vintern igenom fälttjänstöfningar företagas t. ex. i Stockholm

med trupper af alla vapen, hvarvid hela kompanier uppträda på skidor, huru öfningsridter och fältmarscher företagas i alla väder och väglag, huru man bivackerar i sträng kyla vid nyningar och i rishyddor o. s. v.

Under »*Nordiska spelen*» kunde man få se käcka prof på att våra knektar ej numera frukta vinterns bistra köld och djupa snö utan tvärtom börjat förstå att göra dem till bundsförvanter.

Inom vår officerskår, särskildt bland de yngre, torde man för närvarande kunna räkna ett ganska aktningvärdt antal med skidan väl förtrogna och detta ej blott bland dem, som, födda och uppfostrade i Norrland, känna den från pojkkåren, utan äfven bland »sörlänningar».

Vid krigsskolan, der man för 20 år sedan aldrig såg en skida, är den nämligen nu uppskattad icke blott som ett kärt och värdefullt gymnastiskt hjälpmedel, utan äfven för användning tidt och tätt vid exercis, fälttjänst, fältmarscher o. s. v.

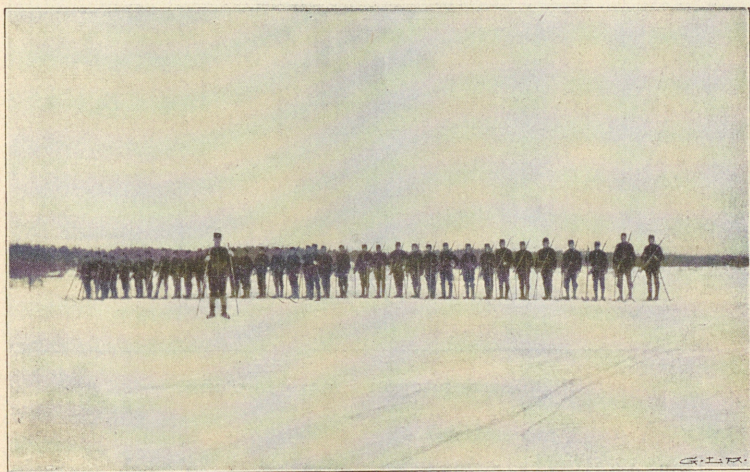
Vi se, huru ej minst från gardesregementena officerare hvarje år deltaga uti de stora nationella och internationella skidtäflingarna, dervid ådagaläggande aktningvärda prof på uthållighet och snabbhet. Önskvärdt vore, att allt flere af våra yngre officerare, särskildt från de norrländska regementena, ville deltaga i dessa täflingar, hvilka visat sig vara det kraftigaste medlet att uppehålla och höja den idrottsliga skidfärdigheten inom nationen. Vi hysa dock grundade förhoppningar om ändringar till det bättre härutinnan. Så t. ex. deltego, och det med heder, ej mindre än sex af Krigsskolans elever uti »*Nordiska spelens*» budkafletäfling förra vintern.

Liksom personlig färdighet i ridning är grundvilkoret för skapandet af dugligt rytteri, så är äfven den personliga skidkunnigheten nödvändig i en skidlöparetrupp. Och officeren måste besitta åtminstone samma färdighet som truppen i genomsnitt.

Angående skidlöpningens bedrivande, särskildt under sist förflutna vintern, har jag genom kamratligt tillmötesgående från våra tre nordligaste militärskolor erhållit några meddelanden, som jag här vill relatera. Förhållan-

dena ställa sig något olika vid de olika skolorna, af hvilka den vid *Notviken* vid Luleå är bäst lottad så till vida, att hvarje volontär redan vid inträdet vid skolan är »skicklig i skidlöpning». Ej så i *Hernösand* och *Gefle*. Här om säges (från sistnämnda skola): »Att på två månader, vid sidan af öfrig utbildning, till i militär tjänst användbara skidlöpare utbilda rekryter, hvilka icke förut ägde färdighet i skidlöpning, ansågs omöjligt — — —.

Till militär tjänst uttogos för den skull 1 subaltern-officer, 2 underofficerare, 2 korpraler och 35 man. Vid en del öfningar samt vid fälttjänstövningar med hela styrkan förstärktes *skidplutonen* med omkring 15 man ur korpral-skolan. De 35 rekryterna uttogos hufvudsakligen ur Dal- och Helsingeregementens kontingenter.»

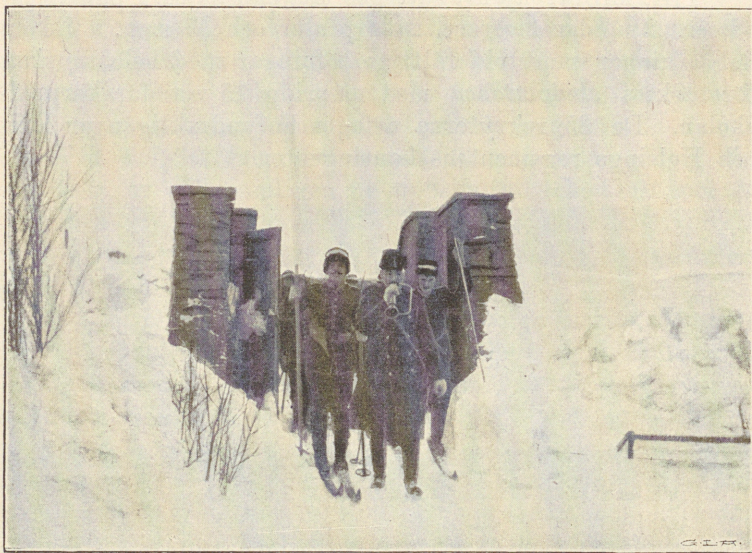

Skidlöpareplutonen.

Angående öfningarna vid skolorna må följande anföras.

Liksom ej ännu finnes någon fastställd, för vår armé gemensam »instruktion för öfningarnas bedrivande på skidor» så finnes ej heller något gemensamt exercisreglemente. Vid volontärskolan i Norrbotten »har all exercis utförts efter vanliga exercisreglementet, men med en del ändringar

nödvändiga för skidornas manövrering. Bland annat äro de i exercisreglementet fastställda luckorna och afstånden mellan karlarne i ledet fördubblade». I Gefle användes till all exercis ett reglemente »från volontärskolan i Hernösand». Enligt detta, afsedt för mindre afdelningar intill en plutons styrka, är uppställningen en-ledig med $\frac{1}{2}$ skidlängds luckor mellan karlarne. *Marschformeringen* en-, två- eller fyra-ledig.

Skidlöpareplutonen i marschkolonn.

Den vanliga steglängden omkring 1 m. och marschtakten omkr. 100 steg i minuten (således en vanlig marschhastighet af 6 km. i timmen). Farten ökas på kommandot: »öka!» I spridd ordning (stridsformering) fördubblas luckorna i ledet. Då skyttelinien gör halt, skall hvarje man genast intaga vederbörlig skjutställning samt derpå med hjälp af händer och skidor hastigt uppkasta ett *snövärn*.

Den särskildt för skidlöpartrupper så utomordentligt viktiga fälttjänsten (fältmarscher med bivacköfningar, bevaknings- och spaningstjänst) har, som sig bort, flitigt

öfvats. »Förutom de vanliga lördagsmarscherna (stridsöfningar och *kokning*) har volontärskolan båda vintrarna utfört fälttjänstöfning på en vecka hvarje gång. I år utfördes marschen till Kalix älf med fält-, strids- och bevakningsöfningar. En natt marscherade vi $3\frac{1}{4}$ mil uti skarp köld. Vid framkomsten till Töse by tidigt på morgonen visade termometern — 32° C.

Fältkokning vid Harnäs.

Öfningar uti att spåra upp fiendtliga afdelningar och patruller samt vilseledande af fienden om egna spår ägde äfven rum.» (Kapten E. Lagercrantz befälhafvare för Volontärskolan å Notviken.)

I Illustr. Militärrevy häft. 3 detta år finnes en beskrifning öfver vintermarschen förra året. Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige årsskr. 1897—98 innehåller beskrifningar på två fältmarscher under våren 1897. Den ena utfördes af elever vid Kongl. Norrbottens reg-tes volontärskola å Notviken. Marschkompaniet bestod af 2 officerare, 1 underofficer, 6 korpraler, 1 spel, 1 sjukvårds-soldat och 46 menige. »Så var marschen gjord», heter det,

»187 km. lång efter landsvägen och fogelvägen, der terrängen togs, men i verkligheten längre, med omkring 14 kg:s packning, förutom kläder, på 5 dagar (20—24 Mars) och i dåligt, nästan oframkomligt före, utan en enda man sjuk, utan att en enda lemnats efter och utan att en enda behöft påminnas om sina skyldigheter af befälet.» Den andra utfördes dagarna 29 Mars—1 April af infanterivolontärskolan i Hernösand. Kompaniet bestod af 3 officerare, 3 underofficerare, 9 korpraler och vice korpraler samt 62 elever. Kontingenten var sammansatt af manskap från ej mindre än 15 regementen (bland andra Bohusläns), hvadan mer än tredjedelen var öfvad på skidor. Första dagen marscherades under särdeles ogynnsamma förhållanden till Sundsvall (ca 5 nymil), andra dagen rasteday, tredje och fjärde dagarne åter till Hernösand. Packningens vikt var 11 kg. Denna lär vara den enda längre fältmarsch med trupp på skidor, som förekommit vid skolan.

»Bivackering i snöhyddor med skyddstält såsom tak egde rum i Februari detta år med godt resultat. Man gräfdde ned sig i snön 1.5 å 2 meter så att man fick en tillräckligt stor cylindrisk grop för 10 man; med störar och stänger bildades stomme för taket, som bestod af tält-delar. I hyddans midt brann en stockeld. Oaktadt snöstorm och 25 graders kyla redde sig manskapet utmärkt. Värmen gick upp till 16° C upptill och 9 å 10° vid granriset» (enl. meddelande fr. skolan i Hernösand).

Från *rekrytskolan i Gefle* förra vintern meddelas: »Vid bivackeringar öfvades såväl byggandet af rishyddor och tälthyddor och åstält med nyningar som ock särskildt för skidlöpareplutonen en *rishyddda med stomme af skidor och stafvar.*»

»Skidplutonen öfvades», heter det vidare, »ej blott i marschbevakning utan äfven i stående bevakning, hvarvid den med skidor försedda fältvakten dubbelt så fort utsattes och ordnades. Rapporterna från posterna inkommo äfven mycket hastigare. Största användningen af skidlöpare var dock i patrulltjänsten, deri de öfvades mest. Både som sidopatruller vid marschbevakning och som spaningspatruller från fältvakten visade sig äfven de sämre skidlöparne

Rishydd för 25 man.

i jämförelse med patruller till fots »hors concours». De öfvades äfven som rapportkarlar — — — och torde de lämpligen till en del kunna ersätta sommarens velocipedordonanser» (meddeladt af Löjtnant Axel Claëson).

Beklädnad och utrustning vid öfningar i skidlöping har varit den för infanteriet vanliga, åtminstone med undantag för fotbeklädnaden. De norrländska bandskorna »med eller utan snörning eller sulade och klackade lappskor» förordas.

Från volontärskolan i Notviken föreligger ej uppgift om skidtyp, men torde man få antaga, att den är den deruppe vanliga, som, ehuru med en del mindre variationer (Kälix, Råneå, Öfver-Torneå m. fl.) dock i grunden är den samma långsmala *norrbottensskidan*.

I Hernösand lär finnas en »brokig blandning»; i Gefle finnes endast en typ (från Norra Helsingland?), kort, bred och stark, »men för klumpig för att med den kunna erhålla någon större fart. Några par af Orsatyp (Dalskidan), längre och lättare, visade sig betydligt bättre, synnerligen vid hård skare». Från Gefle finnes ej nämndt om bindslen,

men i Hernösand lär det allt intill senaste vintern varit klenst beställt med dem. Från Notviken förordas endast tårem, ej bakbindning (finländsk sed). »I Stockholm använde jag», skriver kapten L., »alltid fastbundna skidor, men har helt och hållet öfvergifvit denna bindning och antagit den norrbottniska, emedan man vid marsch i terräng (som här är mycket svår) ofta måste lyfta foten ur skidan vid passerande af hinder o. dyl. För öfrigt är det för trupp nästan omöjligt att begagna annat än den enkla remmen, ty då en med full fältutrustning belastad skidlöparensoldat faller omkull med fastbundna skidor, kan han svårligen reda sig utan hjälp.»(?)

Om en eller tvenne stafvar begagnats säges ej. Äfven uppe i Norrbotten har »hur kallt det än varit, befäl och trupp alltid under skidmarsch begagnat vapenrockar utan pådragna kappor». »Pälsmössorna visade sig dels för varma, dels ock genom sin brist på skärm mycket olämpliga — —. Äfven vid stark köld användes hellre de vanliga lägermössorna» (fr. Gefle).

Åtminstone i Gefle hafva täflingar förekommit. Härom skriver Löjtnant Claëson: »Vid en rapportföring å en bana af 5 km:s längd å fjärden utanför Gefle tillryggalades denna af hela plutonen på en tid varierande mellan 25 och 30 minuter.

Sista söndagen vid skolan anordnades en *skidtäflan* i form af rapportföring utan utstakad bana, fågelvägen 9 km., och tillryggades denna på 55 minuter. En del af rekryterna deltog äfven i de allmänna skidtäflingarna i Gefle och hemförde derifrån 3 pris.»

Den bild af den militära skidlöpningens nuvarande ståndpunkt hos oss och våra grannar, jag med stöd af de uppgifter, som stått mig till buds, har sökt uppdraga, torde, hur bristfällig den än må vara, likväl tillräckligt klart kunna visa, att man på allvar börjat räkna med möjligheten af vinterkrig äfven i trakter, der klimatets stränghet och snöns mängd oundgängligen kräfva en därför särskildt afpassad utrustning och utbildning, och att man

härvid ansett sig böra bygga på *skidan* som lämpligaste fortskaffningsmedlet.

Visserligen har man ingenstädes hunnit förbi grundläggningens arbetet. Men i Norge, skidlöparelandet ex professo, har dock detta med officerarne i tåten bedrifvits med sådan målmedveten kraft, att man snart torde lägga hand vid själfva byggnaden, som heter: *speciella skidlöparetrupper*.

Jag vill i det följande söka klargöra om äfven i vårt land förutsättningarna finnas för att vårt arbetes mål bör vara detsamma som i Norge.

Att vi i händelse af krig kanske i första hand få vara beredda på ett infall öfver landgränsen i öfre Norrland, därför hafva vi ett, om ock indirekt, bevis uti den deruppåt pekande grupperingen af våra försvarskrafter samt uti byggandet af million-»låset», Boden-fästningen. Ej minst sannolikt synes det, att fienden i så fall skulle förlägga tidpunkten för sitt anfall till vår-vintern, då nätterna deruppe äro ljusa, kylan måttlig och skaren stark.¹

¹ I den ofvannämnda afhandlingen af *F. C. Lassen* läses: »Et angreb overland på vore nordligste egne vil med største sandsynlighed tage sin begyndelse tidlig på våren. Utænkligt er det imidlertid ikke, at de politiske begivenheder i forbindelse med forberedelserne, opmarschen, istandsættelsen og den delvise nybygning af ødelagte jernbaner og flere uforudseende hindringer kan forsinke selve operationerne så meget, at sommeren, der er kort under hine nordlige breddegrader, ikke strak til at hidføre et resultat. Hellere end at opgive allerede vundne fordele vilde fienden visselig foretrække at fortsætte fremrykningen sydover endnu om vinteren eller sætte sig fast, hvor han er, forsåvidt større militære operationer måtte vise sig uudførlige i hjertet af vinteren. Særlig for dette tilfælde, men også ifald fiendtlighederne skulde have begyndt så tidlig på foråret, at der endnu er noget skareføre i de angrebne egne, vilde skiløberafdelninger være forsvarerne af stor nytte. Vor østlige nabo har iøvrigt vist, såvel i eget land som i Finland og på Asiens stepper, at tilfrosset hav og den strengeste vinterkulde blot er hans naturlige allierede. Ad begge broer, Ålandshavet og Kvarken, har han over isen ført sine tropper mod Sverige med et netop undertvunget svensksindet folk i sin ryg uden dengang som nu at være i besiddelse af Ålandsøerne. Hvad der altså under de allerugunstigste omstændigheder engang har ladet sig udføre, kunde vel engang i fremtiden under så meget lettere forhold og med udnyttelsen af alle de hjælpemidler, hvorover nutiden råder, påny blive forsøgt. Rusland vil netop om vinteren, da Bottenhavet er tilfrosset, uforstyrret af engelske eller andre flåder kunne udføre sin opmarsch ad jernbanen rundt Bottenviken og uforstyrret trække efter sig de efterforsynninger, der under åbent vande vilde været udsat for at blive opsnappe af landgangstropper fra en overlegen flåde. Skulde så til og med vinteren

När snön täcker marken, samt sjöar och älfvar äro tillfrusna, kunna trupper, som liksom de ryska äro väl rustade för vinterfälttåg, komma fram öfverallt. Det är ej nog med, att vi hafva en stark spärrfästning 15 mil från närmaste punkt på gränsen; vi måste äfven vara beredda på att *möta fienden* åtminstone vid hans första steg inom Sveriges gräns. Äro vi då beredda härtill? Ja, möjligen, om våra längre söderut förlagda trupper äro oförhindrade att i tid hinna dit upp. Norrbottens regemente är ju knappast att påräkna, då det skall förläggas som besättning i Boden.

Hvad vi i första hand behöfva äro spaningstrupper och härtill torde väl *i fred organiserade*, väl rustade och öfvade skidlöparetrupper lämpa sig synnerligen väl.

Nekas kan ju ej, att rytteriet, äfven då snön till större djup täcker marken, kan användas till spaningar; men det är då hänvisadt att röra sig längs de till defiléer förvandlade vägarne. Från vår 50 mil långa landgräns mot Finland leda endast ett par, tre större sommarvägar, landsvägar, nedåt landet. Vintervägarne äro flere, men otänkbart är ju ej, att fienden (t. ex. för att afbryta förbindelsen på den långa järnvägslinien Boden-Riksgränsen) kan öfvergå gränsen äfven på punkter, der inga vägar finnas. För att här möta honom behöfvas skidlöpare. Redan förut har jag påpekat, hurusom skidlöparetrupper äfven vid öppen drabbning kunna genom sin öfverlägsna framkomlighet och rörlighet vålla fienden största afbräck, synnerligen om denne är i saknad af samma truppslag, äfvensom hur de med fördel kunna användas mot hans förbindelser och i hans rygg, om han lyckats tränga ned på vårt område.

Anseende att en sammanställning af det ofvansagda bör vara tillräcklig att motivera nyttan, ja nödvändighe-

blive mere end almindelig streng, er det aldeles ikke utænkeligt, at russerne fra de med tropper og forsyninger selvfølgelig opfyldte finske byer pludselig rettede flankeangreb over isen mod Sverige, samtidig med at de trykkede på nordenfra. De råder over masserne, vore stridskræfter vilde være spredt på flere kanter, hvorfor under sådant forhold det værste vilde være at befrygte.»

ten, af det nya vapnet: *skidlöpare*, vill jag öfvergå till frågan om organisation, utbildning och utrustning, såsom jag i hufvudsak tänkt mig, att den borde lösas.

Men först några ord om det föreslagna nya vapnets hufvudsakliga *verksamhetsfält*.

Sveriges gräns mot Finland utgöres af Kängämä, Muonio och Torne älfvars djupaste fåra. Härmed jämnlopande och på ett afstånd af omkr. 15 mil framgår i sydostlig—nordvästlig riktning statsbanan Luleå—Boden—Gellivare—Riksgränsen med en längd af 44 mil (afstånden äro Luleå—Boden 36, Boden—Gellivare 168, Gellivare—Kiruna 100 km., Kiruna—Gränsen återstoden). Den af dessa båda linier jemte Bottenviken och Norska gränsen omslutna delen af vårt land kan i afseende på ytbeskaffenheten karakteriseras sålunda: »— — — längst i norr — — — i de nejder, som genomdragas af den nu under byggnad varande järnvägen Gellivare—Luossavare¹ utbreda sig *milsvida slätter* — — —» (Sverige af Gustav Sundbärg, 1901). Vidsträckta och ödsliga, i allmänhet glest bevuxna och för skidlöpare lätt framkomliga skogstrakter omvexla med milsvida, nästan skoglösa myrmarker. Den glesa befolkningen (folkmängdstätheten är för kustremsan 5—20, skoglandet till ungefär lappmarksgränsen 1—5 och i lappmarken mindre än 1 pr kvkm.) är samlad hufvudsakligen i kustlandet och längs floddalarne (se Selanders karta öfver Norrbottens län). »Inom detta gebit af nära nog arktisk tomhet, är det, som man återfinner de stora nordsvenska malmbergen, och vid dem har begynt samlas en folkmängd², som under den närmaste framtiden torde komma att visa en betydande tillväxt.»

Ett outveckladt vägnät är en gifven följd af denna folkfattigdom.

För trupptransport från Boden mot närmaste punkt på finska gräsen finnes jemte kustlandsvägen Luleå—Haparanda

¹ Under benämning Gellivare—Kiruna är denna bandel nu upptagen i tidtabellen.

² I Gellivare och Malmberget funnos 1 Jan. 1900 sammanlagdt öfver 10,000 människor. Man har spått, att i Kiruna skall om några år finnas dubbla detta antal.

endast den till Ytter-Morjärv vid Kalix älfvens västra strand framdragna statsbanan (fr. Boden c:a 43 km.). Härifrån leder i nordvästlig riktning längs älfven en landsväg, som når gränsen i närheten af Muonio och Torne älfvarnes för- eningspunkt, 15 mil norr om Haparanda. Den tredje di- rekt mot gränsen ledande landsvägen («Lappska järnbro- vägen») går från Gellivare öfver Vittangi till det längst uppåt Muonio älf belägna Karesuando (21.5 mil).

Från Haparanda finnes landsväg uppför Torne älf blott till Muonio älfs inflöde.

Vintern, något kortare och mildare vid kusten än inåt landet, börjar i Oktober och slutar i April eller Maj (Ka- resuando).

Under sex månader (170 à 190 dygn) af året är mar- ken snöbetäckt. Angående snöförhållandena skrifer jäg- mästaren Sven Cederberg i Fören:s för skidlöpn. årsbok 1897—98 sid. 141: »I Norrbottens öfre skogsbygder äro starka blidväder under vintern rätt sällsynta. Snön ligger derföre vanligen mycket lös och djup ända fram emot slu- tet af Mars eller början af April. Att å sådan snö utan väg eller förut uppgånget spår skida långa sträckor snabbt, tarfvar betydlig ansträngning. Äfven för de vanaste skid- löpare kräfver milen då en tid af omkring 2 timmar. An- nat är det längre fram på våren, då dagsmejan eller blid väderlek sammanpackat snön en smula. När solen på aft- narne dalat något, bildar sig då vanligen skare, som snart bär skidlöparen, och under nattkylan hårdnar den ytter- ligare, så att den på morgnarne väl bär att gå på utan skidor, ja understundom händer det äfven, att den till och med i skogen ej ens brister för häst och släde. Vid klar väderlek upplöses åter i allmänhet skaren under middags- timmarna, men om kall och disig väderlek inträffar kan skaren hålla sig flere dygn, ja, väl en vecka i sträck. Då är skidlöparen mera herre öfver tid och rum. Då kan den vane »rännaren» utan särdeles stor ansträngning tillrygga- lägga 10 à 12 mil på ungefär lika många timmar, nota bene om han har skidor, som väl motstå skarens nötning.»

Organisation.

Då, som man på grund af den starka folkökningen¹ kan våga antaga, nya trupperheter i framtiden komma att uppsättas deruppe, så kan man begära att få dem i form af skidlöpare.

Men då särskildt en skidlöparetrupp bör kunna rekryteras från trakten närmast omkring förläggningssorten, och då man ännu har för liten erfarenhet om sådan trupps öfningar, utrustning o. s. v., så torde man härvid kunna nöja sig med en första uppsättning af t. ex. 1 kompani med en beväringrekrytstyrka af 30 man.² Skäl finnas nämligen, som tala för, att ett fältstarkt skidlöparekompani bör hafva mindre styrka än ett vanligt infanterikompani. Skulle ej heller denna styrka stå att uppbringa i trakten af Boden, som väl borde blifva garnisonsorten, eller längs järnvägslinierna deromkring, kunde ju bristen fyllas genom *frivilliga* från andra delar af riket t. ex. från *skidklubbar*.

För att äfven under den tid marken är bar hafva nytta af truppen, borde den utbildas i velocipedtjänst. Derför skulle fordras en längre fredstjänstgöring, som liksom för rytteriet borde bestämmas till 365 dagar. Så populär, som skididrotten för närvarande är i Sverige, skulle kanske det oaktadt tillströmningen af frivilliga blifva tillräcklig för behovet. Det blefve sedan befälskaderns uppgift att upprätthålla vapnets anseende. Man kunde ju dessutom liksom för kavalleriet bestämma tillskottet till dagaflöningen till 50 öre; och för att få fullgöra värnplikten inom skidlöparetrupp skulle såsom ett oefftergiftigt vilkor uppställas *utmärkt färdighet i skidlöpning*.

Två af de tre repetitionsöfningarna skulle fullgöras på skidor i Mars och April månader, den tredje på velociped tillsammans med Norrbottens regemente.

¹ År 1865 var Norrbottens läns folkmängd 74,576 och år 1899 129,852 eller 1,81 och 2,55 procent af riksfolkmängden (sål. motsvar. belopp för hela riket 4,114,141 och 5,097,402). (Sverige af G. Sundbärg.)

² I grunderna för skidlöparetruppens organisation kunde ju bestämmas att vid den skulle bildas nya kompanier i mån af befolkningens tillväxt.

Utbildning.

Som fälttjänst i allmänhet och särskildt patrull-, rapport- och orienteringsöfningar äro af största vikt, böra de grundläggande öfningarna häruti, som kunna vara tillämpliga så väl med afseende på velocipeden som skidan, taga sin början så fort som möjligt samt bedrifvas med största omsorg. För uppställning, marsch, manöver och strid med skidlöparetrupp i sluten och spridd ordning torde ett exercisreglemente liknande det i Gefle begagnade vara lämpligt. Jag har sett ett par härifrån afvikande förslag, såsom att trerotars indelningen liksom vid kavalleriet skulle vara den ändamålsenligaste, enär skidan har samma längd som hästen. Erfarenheten torde dock äfven härvidlag gifva den bästa lösningen. Hufvudsaken är, att jämte en instruktion för öfningarnas bedrifvande fastställes ett reglemente för exercis på skidor.

Öfningarna i sluten ordning skola hufvudsakligen afse att lära truppen med *sammanhållning* intaga hastiga formförändringar i all slags terräng.

För intet truppslag har *träningen* sådan betydelse som för skidlöpare. Ett af de bästa medlen härför är onekligen företagande af sådana jaktfärder, som de vid ryska och finska jägarekommandona förekommande, n. b. om tid finnes. Dervid måste ju rofdjursjakten sättas i främsta rummet; men i brist på björn och varg är ej heller jakt på mindre vildt t. ex. räf och hare att förakta.

Då jag förra vintern var i Tärna socken i Vesterbottens lappmark, berättade mig en af de från svenska skidlöpningens annaler väl bekanta bröderna Grubbström, huru han som pojke jämte en sin broder »för roskull» sökt att »rännas» i fatt en fullvuxen hare. Efter att i den branta terrängen förgäfves hafva pröfvat alla sina gamla knep, »lyckor» och »afsprång», blef haren efter åtskilliga bukter slutligen så trött, att han kröp ihop vid en buske, der han togs lefvande.

Jag anser det för öfrigt alls icke omöjligt, att t. ex. i de björnrrika fjällskogarna omkring Lule träsk jakt på

skidor efter större vildt, skulle kunna anställas. Vid sådana längre vintermarscher, skulle, antingen de vore förbundna med jakt eller icke, öfvas fälttjänst. Framför allt borde pröfvas och utrönas för olika förhållanden lämpadt sätt att *bivackera*.

Med afseende på *vinterbivacker* kunna följande allmänna principer uppställas:

att lägereld, öppen eller i hydda, är oundgängligen nödvändig,

att om arbetstid finnes, tält- eller rishyddan, *kåtan*, är att föredraga framför bivacken vid den öppna lägerelden, — denna bör, om tillgång till torrfuror finnes, anordnas som *nying*¹ —, ej blott med afseende på skydd och värme utan äfven därför »att ej elden — ja, ej ens dess återsken från himlen — då kan upptäckas från den fientliga sidan».

att lägerplatsen ordnas på själfva marken, i det man med skidorna gräfver ned sig,

att vindskydd, lä, sökes eller beredes och att därför bivacken om möjligt ordnas med anslutning till en större sten, bergvägg, brant sluttning (der man under gynnsamma förhållanden kan gräfva ned sig i marken) eller dylikt, samt

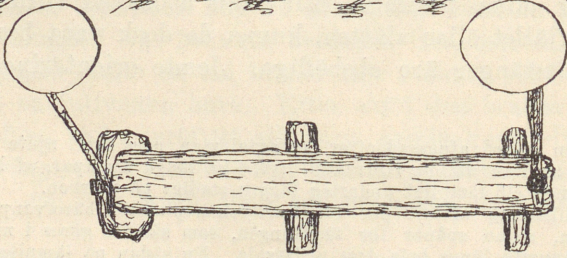
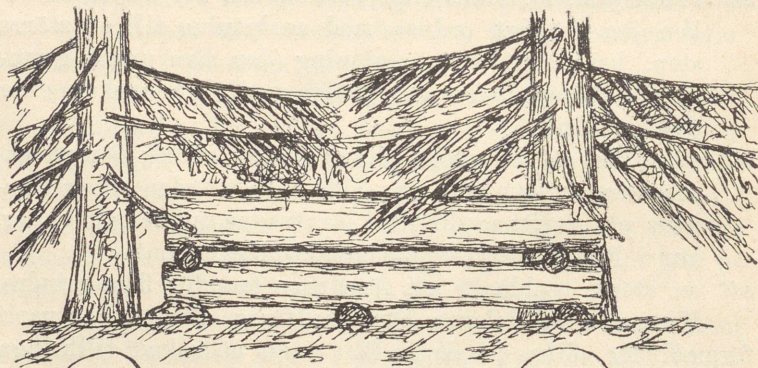
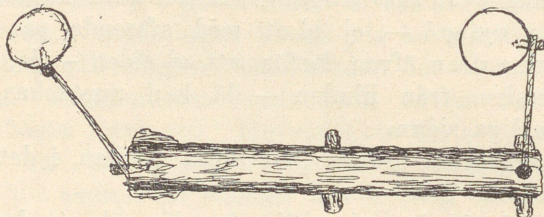
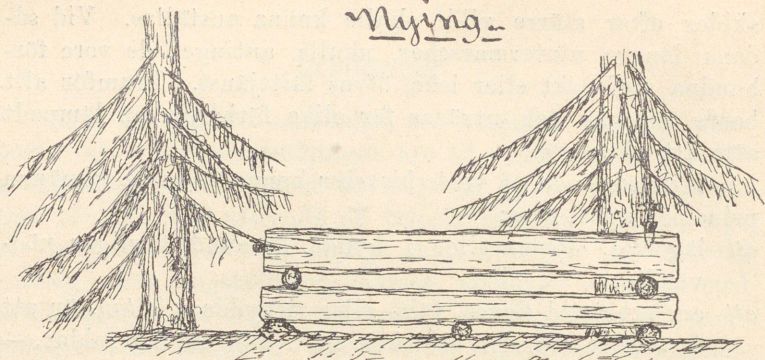
att man för att i hyddan slippa plågas af rök bör på ett eller annat sätt höja upp eldstaden (härden) öfver markens yta. (Ett medfördt, i järntrådar upphängdt galler, har i Norge visat sig ändamålsenligt,) samt

att en större hydda är att föredraga framför flere mindre. Huruvida tältdelarna böra medföras eller ej, har varit föremål för olika mening. Blir man nödsakad tillbringa natten på fjället eller slätten, kunna de dock vara bra att hafva. Tältstänger äro obehöfliga. Jemte orienteringsför-

¹ Till en längd afpassad efter det antal man, som skall njuta af elden, apteras ur den fällda »torrakan» två lika långa klampar, af hvilka den smalare med ett lämpligt underlag lägges stadigt på marken.

Med mellanlägg af ett par råa trästycken placeras härofvån på den andra stocken, sedan spånor för tändningen, som således göres i mellanrummet, upphuggits längs hela dess undersida. En sådan på lämpligt sätt stagad stockeld gifver en jämn och behaglig värme natten igenom. På Skansen i Stockholm kan man få se sådana *nyingar*.

Nying

Nying

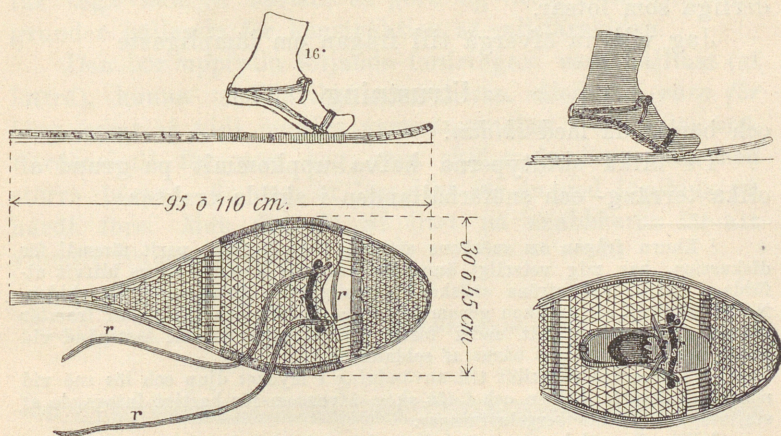
mågan är det bivackeringsvanan, som skall gifva skidlöparetruppen den nödvändiga friheten vid valet af marschvägar.

Liksom långa med jakt och fälttjänstövningar förbundna skidmarscher äro bland de yppersta medlen att bibringa truppen den *uthållighet*, man af den måste fordra, så hafva *täflingarna* (längdtäflingarna) sin stora betydelse för att skärpa *farten*.

För närvarande kan man fordra, att en fullt öfvad skidlöpare skall under gynnsamma förhållanden göra dagsmarscher på 60 å 70 och i trupp 50 å 60 km. Vid utomordentliga tillfällen bör man kunna fordra mer. Som en utmärkt gymnastik, som ett värdefullt medel att fostra mod och sinnesnärvaro, äro öfningar och täflingar i backlöpning att anbefalla.

I och med täflingarna äro vi inne på kapitlet om *vexelverkan mellan skidlöparetruppen och skidklubbarne*. Om den saken kunde vara mycket att säga, men vare nog, att från truppen bör impulsen utgå för att utbreda och höja den mest nationella och värdefulla af våra idrotter.

Å andra sidan borde man för den militära skidlöpnigen kunna draga stor nytta af de erfarenheter och rön, som komma att göras af idrottsmän och allmoge. På öfningsprogrammet borde för öfrigt upptagas försök och exercis med *snöskor* (*kanadensiska*) eller *trugor*. Som vi af det

Snöskor.

föregående hafva sett, kan snön åtminstone i vissa delar af öfre Norrland af brist på töväder ligga så lös, att den med svårighet bär skidan. Under sådana förhållanden torde snöskon komma till användning.¹ Vid truppen borde finnas verkstäder för tillverkning af skidor och skidkalkar, stafvar, bindslen och skor m. m.

Likasom befälet böra de vid truppen anställda skidmakarne veta, hur skidämnet bör väljas och behandlas samt känna de allmänna grunder, efter hvilka en skida skall vara byggd. Vid dessa verkstäder kunde, så långt tillgången till virke sträckte sig, tillverkas skidor för fyllande af behofvet vid det norrländska infanteriets skolor² samt till reserv.

På tal om öfningar bör slutligen nämnas, att vid skidlöparetrupp måste särskilda anordningar för trängtransport vidtagas, betingade af att truppen vid marscher och operationer i allmänhet kommer att röra sig utanför och på långa afstånd från körvägarna. Fordonet blifver den lätta *skidkälken* kanske helst af Nansens modell. På en sådan kan medföras en vikt af 150 kg. Huruvida renar böra kunna användas som dragare blir väsentligen beroende på om tillgång finnes på renmossa. Som kuskar borde lappar kunna användas. Sådana äro dessutom, genom sin till det otroliga gränsande, instinktlika orienteringsförmåga, ovärderliga som lotsar.

Jag vill nu öfvergå till frågan om lämpligaste

Utrustning

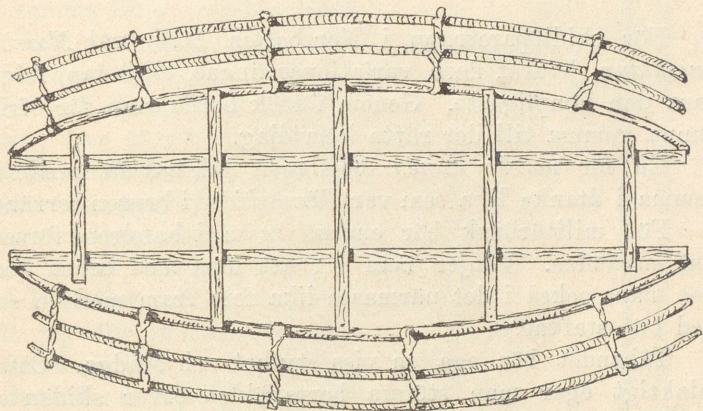
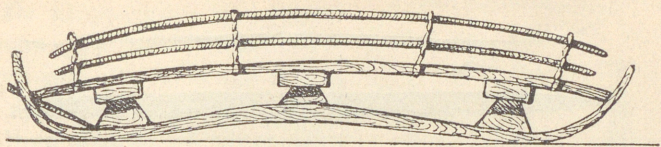
och börjar då med *skidan*.

De olika skidtyperna hafva uppkommit på grund af olika terräng- och snöförhållanden i skilda trakter.

¹ Ehuru frågan om snöskons användande vid trupp varit föremål för diskussion, har mig veterligt ännu inga sådana försök hos oss blifvit utförda i afsikt att utröna snöskons lämplighet i förhållande till skidan. Nekas kan ej, att snöskon genom sin ringa storlek och tyngd har framför skidan företrädet af att under fotmarsch på vägar kunna, fastspänd vid packningen, med lätthet bäras af soldaten själf.

Den förordas särskildt till användning i mycket djup och lös snö vid marsch i branta höjder och i tät skog, äfvensom för hastigt intagande af ställningar i branta bergsluttningar.

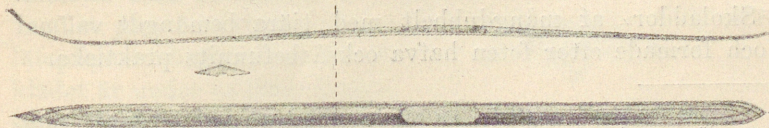
² Man får väl hoppas, att infanteriets rekrytskolor förläggas till tiden Febr.—början af Juli!

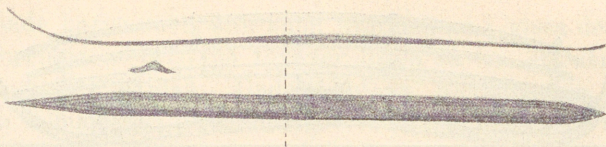
Skidkälken.

En Dalskida passar sålunda ej i Telemarken, lika litet som en Tärnaskida lämpar sig väl för Finlands sjöar. Ehuru man således äfven vid val af skida för militärbruk får taga hänsyn härtill, så göra sig dock vissa allmänna grunder gällande för konstruktion af militärskidan.

Den bör uppfylla följande fordringar: vara hållfast (af löfträ), kunna med lätthet manövreras, således *ej vara för lång* samt så vidt möjligt vara användbar i olika lös snö. Fördenskull får man nog göra skidan bredare och med större bäryta, än som är lämpligt för en god löpskida på hårdt före. Man får slå af litet på snabbheten för att vinna i framkomlighet.

Norrbottensskida (Råneåtyp).

Tärnaskida.

För skidlöparetrupp i Norrbotten borde väl *Norrbottensskidan*, hvaraf flera variationer finnas, eller lappsکیدan vara den lämpligaste. Genom försök borde man för öfrigt kunna komma till det rätta härvidlag.

En för *norska armén* föreslagen *enhetsskida* kunde då komma i åtanke lika som vår *Tärnaskida* (i bruten terräng).

För militärbruk bör endast *en* med handrem försedd staf användas. Vänjer man sig att löpa med benen kommer man också i det närmaste lika fort fram med *en* som med två stafvar.

Tåbandet bör ega en viss styfhet och stadga. Otvivelaktigt eger man största herraväldet öfver skidan om bakbindning¹ (lappbindsle) användes. Men då äro också »näbbskorna» (de norrländska bandskorna) outhärliga. Fotbeklädnaden bör i öfrigt vara lätt, mjuk och varm, väl-sittande och med sömmar, som ej skafva. Här i Sverige har man funnit sig bäst betjänt med tunnsulade smorläders bandskor. De hafva den olägenheten att de till följd af fotens utdunstning under skidning i sträng kyla blifva benhårda, hvarefter det är lätt att förfrysa tårna. För att användas i sträng kyla böra därför »lappskor» af renhud ingå i utrustningen. För att hindra håret att falla af lär vara bra att bestryka dem invändigt med tjära, som får torka in.

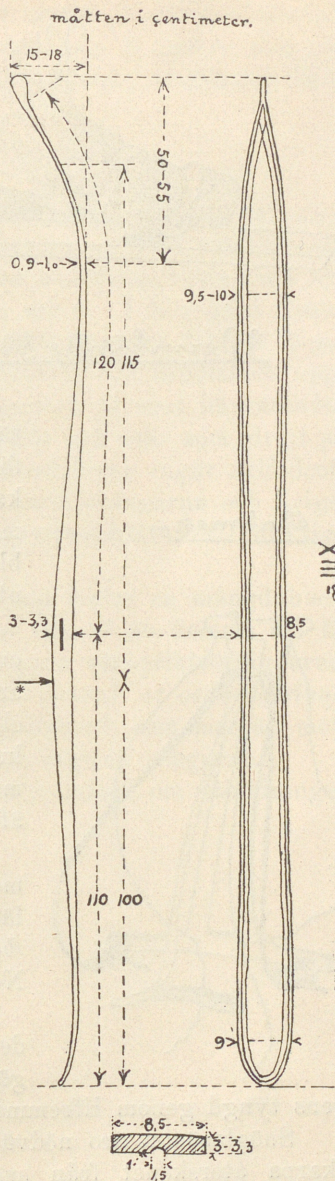
Under skidning slitas skodonen högst obetydligt. Norrmännen förorda vanliga soldatskor med ytterskor af tunt smorläder eller med tåhättor af hundskinn eller vadmal. »Skoladdor» af mångdubbelt med tjära bemängdt vadmal och formade efter foten hafva också befunnits praktiska.

¹ I Vermland användes en mycket enkel och praktisk bakbindning, som läses med en stoppknut, hvarigenom bindningen hastigt, med ett enda grepp kan lossas från foten (se G. Schröders »skidor och skidlöpning»).

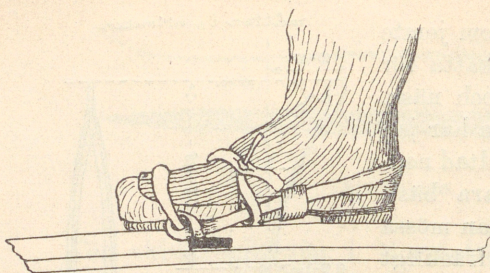
De kroppsdelar, som jemte fötterna äro mest utsatta för förkylning, äro öron och näsa. Till skydd för de förra har jag funnit en stickad och filtad nedfällbar yttermössa vara bäst. På samma gång en sådan mössa är lätt, ger den tillräckligt skydd i hvilket väder som helst, nota bene om man har god hårväxt. Den är dessutom billig. Om så anses behöfligt, kan den förses med uppfällbar tygskärm. De österrikiska soldatmössorna torde äfven vara praktiska.

I stället för uniformsrock vill jag för skidlöparnes vinterbruk föreslå en till halfva vaden nående vid, ofodrad kolt eller skjorta af tunt, tätt och slätt ylle. Den förses med uppstående krage och linningar att knäppa om handlederna, samt tillhållles om lifvet med ett bälte. Benkläderna af samma tyg som koltan böra vara vida. Underbenen kunna, om så anses behöfligt, skyddas med damasker med uppvikbara slag som knäskydd. Händerna skyddas af vida, porösa yllevantar, jämte handskar af tunt, mjukt skinn. Både vantar och handskar böra förses med långa kragar.

Då just nu frågan om den lämpligaste färgen på uniformsklädet är under så liflig diskussion, torde kunna tagas under öfvervägande, om ej i trakter,

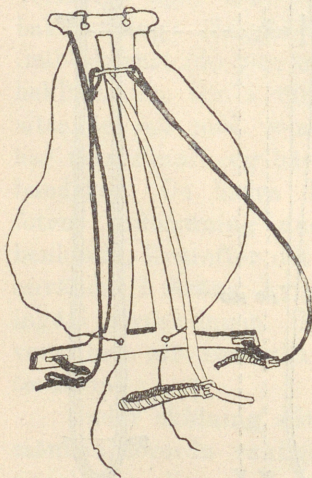

Tyngdens angreppspunkt.
Norsk »enhets»-militärskida.

Wernlands bindsla.

Bakmes -

gens tyngd genom lifremmen uppbäres af höfterna.

Snöglasögon äro nödvändiga mot det under vårvintern skarpa återskenet från snön. Till underbeklädnaden hör

¹ Sammanlagda vikten af dessa båda plagg torde ej behöfva öfverstiga 8 kg.

der hvitt är land-
skapets grundton un-
der sex månader af
året, äfven vinter-
uniformen borde haf-
va denna färg. Kun-
de ej liksom ripan
och den nordiska ha-
ren äfven truppen få
byta om kostym 2
gångar om året. En
af ytterst tunt och
lätt men starkt och
tätt tyg (siden[?], hvitt hamptyg[?])
förfärdigad blus med vidsittande
kapschong vore kanske bra att
medföra för att som skydd mot
bläst och upptäckt vid behof dragas
utanpå den vanliga uniformen.

För att kunna bivackera ute
om vintern behöfves en upp under
armarna räckande soffpåse af ren-
eller fårskinn jemte en lätt, till
knäna nående ofodrad päls (lapp-
mudd). Denna senare är behöflig
äfven vid längre raster.¹

Synnerligen då man skall bära
med sig skinnkläder torde väl
lämpa sig den lätta träställning,
»bakmes», som i större delen af
Norrland af allmogen begagnas.

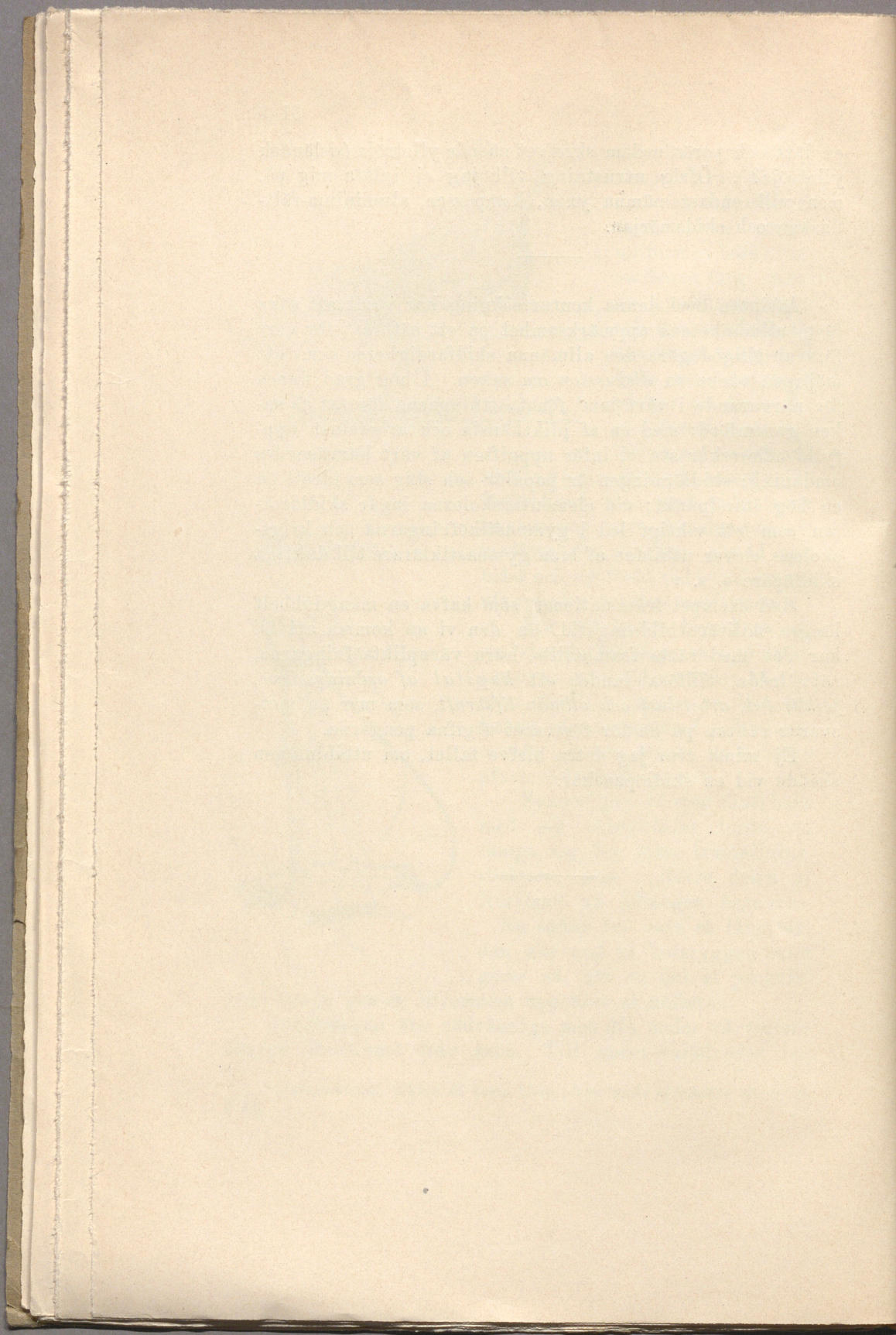
En sådan bör vara så lång, att
den når ned på korsryggen samt
göres så, att en del af packnin-

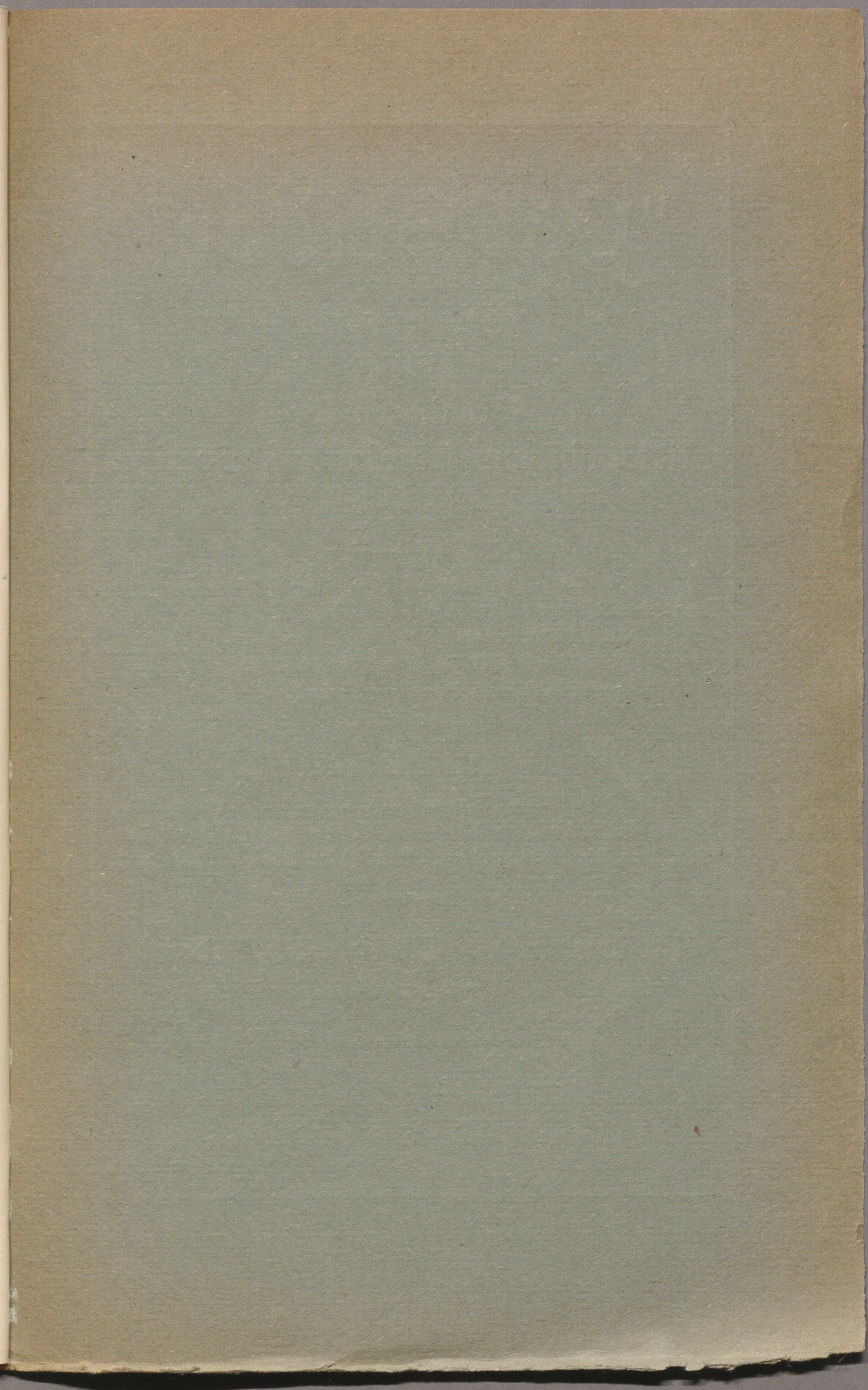
en lätt och porös nedom skrefvet nående ylletröja (»isländsk ylletröja?»). Öfrig utrustning vill jag ej inlåta mig på, men vill endast nämna yxan, kompassen, aluminium-fältflaskan och skidsmörjan.

Afsikten med denna konturteckning har varit att söka fästa allmänhetens uppmärksamhet på ett sätt att för vårt försvar tillgodogöra den allmänna skidfärdigheten samt att möjligen väcka en *diskussion* om saken. I hög grad finnes för närvarande i vårt land förutsättningarna för att få saken genomförd; med en af pliktkänsla och arbetslust uppfyllt officerskår stå vi inför uppgiften af vårt härväsandes omdaning; skidlöpningen är populär och står som idrott på en hög ståndpunkt; vid elementarskolorna ingår skididrotten som ett viktigt led i gymnastiköfningarna och krigsskolans elever utbildas af sina gymnastiklärare till duktiga skidlöpare o. s. v.

Med exempel från nationer, som hafva en mångdubbelt längre militärutbildningstid, än den vi nu komma att få, har det med rätta framhållits, huru värnpliktsöfningarna, rätt ledda, tillföra landet ett *kapital af ordningssinne, plikttröhet, arbetslust och allmän lifskraft*, som mer än motsvarar räntan på de för försvaret utgifna pengarna.

Ej minst tror jag detta blefve fallet, om utbildningen skedde vid en skidlöparekår.

"På Skidor"

Årsskrift 1901—1902

utgifven af

Föreningen för
skidlöpningens främjande i Sverige.

Innehåll:

De Nordiska spelens skidtävlingar i ord och bild,
Skidlöpare på ryska gränsen 1742,
Turistfärder vintertid,
Vinterlif och skidtävlingar vid Holmenkollen,
Om skidlöpning i Norge och Finland,
m. m., m. m.

Medarbetare:

Daniel Fallström, Bruno Liljefors, Kapten S. Schenström,
Kapten E. Sundvallson, Kapten O. T. Klingenberg, Doktor Cato
Hall, Dan, Knut Stangenberg, Anna Bielke, Miss Nickolls m. fl.

Rikt illustrerad. Till salu i boklådorna.

Pris 3 kronor.

*

Blif medlem af Föreningen
och främja skidlöpningen, en fosterländsk idrott!